

LEIDS UNIVERSITAIR WEEKBLAD

Mare 26 (14 april 2011)

Alle pedellen verzamelen Een dagje uit met de bewakers van het protocol

Eenmaal per jaar komen Nederlandse en Vlaamse pedellen samen op de pedellendag om te praten over het vak. ‘Volgende keer als je een promotie hebt, ga je wel eerst naar de kapper.’

DOOR DIRK JAN ZOM ‘Ik dacht wel even: “Waar ben ik aan begonnen?”’ Rina Abbriata was net pedel geworden aan de TU Delft. Die dag ging ze haar eerste oratie begeleiden. ‘Je mag niet ziek worden, kunt geen leuke band krijgen. De conrector vroeg me van kort van tevoren of het ging lukken. Ik zei: “Ik heb vannacht nog geoeffend.” Heel de nacht speelde het door mijn hoofd.’

Die zenuwen zijn verdwenen nu Abbriata meer dan een jaar pedel is. En vandaag kan ze ervaringen over haar nog jonge carrière uitwisselen met collega’s op de pedellendag in Leuven. Ieder jaar komen de pedellen uit Nederland en Vlaanderen samen op deze dag om iets te zien van de stad en de universiteit die de dag organiseert en te praten over het vak. Dit jaar zijn het er 54.

Bij de ontvangst in de statige universiteitshal wordt het bijzondere karakter van de samenkomst snel

duidelijk. Op verzoek gaan de toga’s aan en de baretten op het hoofd. Fraaie staffen -vast rekvisiet van de pedel- worden uitgekapt. Ze worden verwelkomd door de rector van de Katholieke Universiteit Leuven. Deze laatste krijgt voor de gelegenheid een flesje pedellenbier uitgereikt. In een stoet gaat het naar de uitgang van het gebouw, onder begeleidend gezang van het studentenkoor van de universiteit.

Buiten trekken de pedellen veel bekijks. Op de Oude Markt waar een groepsfoto genomen gaat worden, vormt een rij fout geparkeerde auto’s een blokkade voor de foto. De snel gevonden bestuurders verplaatsen de voertuigen in allerijl. Terug in de universiteitshal heft het koor op de trappen van het complex opnieuw een lied aan.

‘Een indrukwekkend moment’, zegt de Leuvense pedel Dominic Gesquiere daarover. ‘Ik hoor altijd van eredoctoren dat ze het moment als ze de trap opkomen altijd onthouden.’ Juist die plechtige sfeer is belangrijk vindt collega-pedel Yvette Dupont: ‘In onze moderne wereld raken traditie en protocol een beetje uit de gratie. Maar bij promoties waarderen mensen het juist: het roert ze.’

De pedel van de Erasmus Universiteit Rotterdam Ton Molendijk bedacht zich tijdens een toevallige ontmoeting met pedellen van andere universiteiten in 1989 dat het vreemd was dat er geen contact tussen de pedellen onderling was. Molendijk: ‘Het is toch iets wat je met elkaar deelt.’ Hij besloot iets te gaan doen. Een jaar later organiseerde hij de eerste pedellendag in Rotterdam, voor Nederlandse pedellen. De animo bleek groot. In 1991 waren ook de Belgische pedellen aanwezig.

De pedel, een universitaire functionaris die al in de dertiende eeuw bestond, heeft een belangrijke ceremoniële functie, bij promoties, oraties en andere academische plechtigheden. In traditionele kleding begeleidt hij de promovendus en de promotiecommissie de zaal in en roept na de zitting de woorden *hora est* (het is tijd, *red.*) of *hora finita* in Groningen. In Leiden dienen mannelijke promovendi een rokkostuum te dragen, vrouwen moeten stemmig gekleed gaan. Bij een oratie

begeleidt de pedel de nieuwe hoogleraar en het cortège, de stoet van hoogleraren.

‘De pedel bewaakt het protocol. En daar zijn we in Nederland best stevig in’, zegt de Rotterdamse pedel Ton Molendijk. ‘Je moet het niet precies willen houden zoals het honderd jaar geleden was, maar het moet wel een bepaalde uitstraling hebben.’ Ineke Theussing, pedel aan de TU Delft vertelt: ‘We zorgen dat mensen goed geïnformeerd zijn. Er was ooit een lid van de promotiecommissie, die geen jacquet had en het leenjacquet paste niet. Dan mag je niet vooraan bij de commissie zitten. Ik heb ‘m vanuit de zaal oppositie laten voeren.’

Loes Colenbrander, pedel van het ITC, een zelfstandige faculteit binnen de Universiteit Twente, maakt het direct duidelijk als iets haar niet zint: ‘Ik zag eens iemand van de promotiecommissie met een wilde haardos. “Volgende keer als je een promotie hebt, ga je wel eerst naar de kapper”, heb ik gezegd. Hij gaf me wel gelijk. Een copromotor kwam een keer in een spijkerbroek met T-shirt. Die heb ik toen de stad in gestuurd voor een pak.’ Maar volgens Colenbrander zijn ze in Delft nog wel strenger.

Opvallend aan de uitrusting van de pedel is de vaak fraaie staf. De Leidse pedel Willem van Beelen draagt er een afkomstig uit 1658. Bovenop staat de godin Pallas Athene, zoals in het logo van de universiteit. Eronder hangen vier kleine schildjes. Er zijn ook modernere staven. Loes Colenbrander: ‘Ik heb ‘m niet bij mij me. De staf is 1.90 meter hoog, dat is groter dan ik ben. Hij is van massief ebbenhout uit Nigeria. Als ik er mee loop heb ik altijd het idee dat ik aan het powerliften ben.’

Na de plechtigheden in de universiteitshal gaan de toga’s weer uit en worden de staven in beschermende tassen gedaan. Door het oude centrum van Leuven loopt de groep richting Museum M, voor het volgende onderdeel. ‘Wat lopen we langzaam en statig, we blijven pedellen hè’, klinkt het gekscherend. Na het museumbezoek staat een touringcar te wachten. Per bus gaat het naar de faculteit Bio-ingenieurswetenschappen, gelegen op een campus net buiten Leuven. Hier wordt eerst een lunch genuttigd. Bij afloop kan de grap natuurlijk niet uitblijven: ‘Kom op jongens, *hora est*’, klinkt het tegen de achtergeblevenen aan

de tafels in de universiteitskantine.

Over de uitgestrekte campus gaat het vervolgens naar een afdeling van het laboratorium voor tropische plantenteelt. Dit laboratorium heeft de grootste collectie bananensoorten ter wereld. In een kas waar verschillende bananenplanten groeien wordt geproefd van zelf gemaakte bananenlikeur. Even verderop is de bierbrouwerij van de universiteit, hier wordt onder andere het pedellenbier gebrouwen. Slot van de middag is een rondleiding op Kasteel Arenberg, ook onderdeel van de universiteit. Op de ruime gazons om het kasteel genieten studenten van de zon.

Oprichter Ton Molendijk beschouwt de pedellendag als zijn kindje. Maar omdat er doorgaans maar weinig tijd overblijft om over het vak te praten, organiseert hij nu ook bijeenkomsten met een wat zakelijker karakter. Toch is dat ook wel lastig, omdat de pedellen verschillende functies hebben. Sommige doen de studentenadministratie erbij, dit is vooral in België gebruikelijk, sommige doen het organisatorische gedeelte van de promoties of de gehele intake, zoals ze het noemen. Andere pedellen hebben de functie van huismeester.

Wat ze allemaal wel gemeen lijken te hebben, is de liefde voor het vak. Pedel Willem van Beelen geniet ervan. ‘Alles moet je mooi vinden’, vertelt hij. ‘Ik ben bij de promoties van mensen geweest, die worden nu hoogleraar. Dat is helemaal mooi om te zien.’ Van Beelen is sinds 1989 pedel, na in 1981 assistent-pedel te zijn geworden. Abbriata is ook enthousiast: ‘Ik zie het niet als werk, het is heel afwisselend. En de reacties zijn leuk. Mensen zien je in toga lopen. Ze zeggen: “Hé wat leuk, ben je pedel?”’ Ook Van Beelen wordt herkend: ‘Ik heb een plaatsvervanger voor als ik ziek ben of verhinderd. Maar ik moet er wel zijn. Anders is het: “Waar was je?”’ Dat hoor ik dan nog maanden’, vertelt hij.

Met de bus gaat het terug de stad in. Op het gemeentehuis is er een ontvangst met de burgemeester van Leuven en 's avonds een diner.

Volgend jaar afspraak in Twente!